

*Doc. Dr. Štefan Volner, CSc. Geopolitika (metodológia, zdroje, prax, história). Zvolen: vydavateľ „Bratia Sabovci“, 2004. 334 stran. ISBN 80-89029-72-8.*

Problém bezpečnosti je významnou aktuální otázkou současnosti. Na bezpečnost lze nahlížet z různých hledisek. Jedním z nich je i reflexe z pohledu teorie (vědní disciplíny) geopolitiky. Geopolitika byla v průběhu posledních sto let vyzvedávána, ale i zatracována. Podléhala různým politickým vlivům.

Štefan Volner, vysokoškolský učitel katedry politologie Univerzity Mateja Bela v Banské Bystrici, si klade za cíl představit geopolitiku jako vědeckou disciplínu a vymezit její místo v systému věd. Pojímá ji jako syntetickou, a zároveň průřezovou disciplínu, „komplementární“ s politologií a teorií mezinárodních vztahů. Definuje ji jako vědu, která plní metodologickou a poznávací funkci.

V první kapitole vymezuje **geopolitiku jako teoretický systém**. Na základě historicko-logické analýzy zkoumá vývoj obsahu pojmu „geopolitika“. Definuje předpoklady vzniku geopolitiky jako vědní disciplíny a zkoumá její zrod na rozhraní teorie politiky a geografie. Ze systémového hlediska ji definuje jako teorii, která patří jednak do oblasti společenských věd („je politikou“), jednak do oblasti přírodních věd („vztahuje se ke geografii“).

**Předmětem geopolitiky** je geopolitika aktérů (především států) jako suverénní mezinárodní politiky, procesy geopolitického působení aktérů, mocensko-politické vztahy jako výsledky vzájemného geopolitického působení aktérů a geopolitický prostor, v němž daný stát existuje a realizuje svoji geopolitiku jako praxi.

Pro analýzu geopolitiky lze použít dva základní přístupy a na nich založené modely. První, původní (klasický), je založen na karteziánské metodologii, kdy činnosti aktérů jsou dány striktně deterministicky. Druhý, moderní, je založen na nekarteziánském přístupu, kdy důsledky činností aktérů mají pravděpodobnostní charakter. To mění podstatně i pohled na tvorbu modelů bezpečnostní politiky.

Druhá kapitola je věnována **teoretickým zdrojům geopolitiky**. Š. Volner je zkoumá v kontextu evropské civilizace. Zvláště cenné jsou části zkoumající tzv. novou geopolitickou školu a geopolitické koncepty po skončení studené války. Tyto teorie v mnohém předjímaly soudobý nový stav a podmínky konstituování bezpečnosti.

Třetí kapitola je věnována **geopolitice jako praxi**. Mechanismus geopolitického působení je definován na základě vymezení pojmů „geopolitický prostor“ a „geopolitický aktér“. Zvláštní pozornost je věnována státu jako základnímu a klíčovému geopolitickému aktérovi. Výsledky činnosti aktérů jsou zkoumány na základě pojmů „rozptyl“, „střet“ a „rovnováha“.

Analýza vrcholí ve čtvrté kapitole, která je zaměřena ke zkoumání evropského geopolitického prostoru, s důrazem na středoevropský **geopolitický prostor**.

Publikace je vybavena množstvím mapek, grafů a zobrazení, které umožňují lépe pochopit dynamiku geopolitických prostorových vztahů. Kniha zaujme jak svým obsahem, fundovanou analýzou, tak i grafickou formou zpracování. Neměla by uniknout pozornosti všech, kteří se zabývají problémy bezpečnosti.

*Prof. PhDr. František Ochрана, DrSc.*